

1. ชื่อสมุนไพร ว่านหางจระเข้ (WAN HANG CHORA KHE)
2. ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aloe vera* (L.) Burm.f. **ชื่อวงศ์** Xanthorrhoeaceae
3. ชื่ออื่น ว่านไฟไหม้ (ภาคเหนือ), หางตะเข้ (ภาคกลาง), Barbados, Common Aloe, Jafferbad, Star Cactus
4. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี สูง 0.5-1 เมตร ข้อและปล้องสั้น ใบเดี่ยว เรียงรอบต้น กว้าง 5-12 เซนติเมตร ยาว 30-80 เซนติเมตร อวบน้ำมาก สีเขียวอ่อน หรือเขียวเข้ม ภายในมีวุ้นใส ได้ผิวสีเขียวมีน้ำยาง สีเหลือง ใบอ่อนมีประสีชา

ดอก ช่อดอกยาว 50-100 เซนติเมตร ออกจากกลางต้น ดอกย่อยเป็นหลอดห้อยลง สีส้ม บานจากล่างขึ้นบน
ผล เป็นผลแห้ง แตกได้

5. ส่วนที่ใช้ทำยา

วุ้นในใบ ใบ ราก เหง้า

6. สรรพคุณของแต่ละส่วนที่ใช้ทำยา

ตามภูมิปัญญาดั้งเดิม สรรพคุณว่านหางจระเข้ มีดังนี้ **สำคัญที่สุด**

- ยางในว่านหางจระเข้ ใช้เป็นยาระบาย
- วุ้นในใบ รักษาแผลไฟไหม้และแผลสด ป้องกันผิวหนังเกรียมและถลอก ทาปูนแดงปิดขมับแก้ปวดศีรษะ
- ราก ขับปัสสาวะ แก้ปวดศีรษะ แก้ทางเดินปัสสาวะอักเสบ
- เหง้า แก้หืด แก้ทางเดินปัสสาวะอักเสบ
- ใบ แก้ปวดศีรษะ เป็นยาระบาย รักษาแผล

7. รายงานวิจัยปัจจุบัน

จากการวิจัยพบว่า วุ้นในใบว่านหางจระเข้สามารถต่อต้านเชื้อแบคทีเรีย ลดอาการอักเสบ รักษาแผลช่วยสมานแผล ลดอาการอักเสบจากอาการเริ่มและงูสวัด รักษาแผลในกระเพาะอาหาร รักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก แผลพุพองรักษาอาการปวดข้อ ปวดกล้ามเนื้อ ลดน้ำตาลในเลือด รักษาหลอดเลือดทำให้หลอดเลือดแข็งแรง รักษาผิว ป้องกันการเกิดฝ้า ลดรอยเหี่ยวย่น และบำรุงผม

8. สารสำคัญ

วุ้นและเมือกจากใบว่ามีสารประเภทไกลโคโปรตีน (glycoprotein) เช่น อล็คติน เอ (Aloctin A) และ อล็คติน บี (Aloctin B) ซึ่งมีฤทธิ์ลดการอักเสบ และช่วยสมานแผล ส่วนยางสีเหลืองมีสารแอนทราควิโนน (anthraquinone) ซึ่งมีฤทธิ์เป็นยาระบาย

9. แหล่งกำเนิดและกระจายพันธุ์

ว่านหางจระเข้เป็นพืชพื้นเมืองของทวีปแอฟริกา พบมากแถบชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและบริเวณตอนใต้ของทวีปแอฟริกา ส่วนในประเทศไทยปลูกมากที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

10. พื้นที่เหมาะสมในการปลูกในประเทศไทย

- ลักษณะพื้นที่ พื้นที่ดอนน้ำท่วมขัง แผลงผัก สวนผลไม้
- ภาค ทวีทุกภาคของประเทศไทย
- จังหวัด ทวีทุกจังหวัดของประเทศไทย

11. การคัดเลือกพันธุ์ (พันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย)

- พันธุ์ที่ใช้เป็นยา ว่านหางจระเข้พันธุ์ใหญ่ (barbadensis miller)
- พันธุ์ที่ใช้เป็นอาหาร ว่านหางจระเข้พันธุ์ใหญ่ (barbadensis miller)

12. การขยายพันธุ์

โดยการแยกหน่อ และจะแยกหน่อจากต้นแม่ที่มีหน่อ โดยเอาไว้ที่ต้นแม่ไม่เกิน 2 ต้น แล้วต้นที่แยกมาปลูก ควรจะโตระดับหนึ่งจึงจะปลูกง่ายกว่า และต้องมีใบ 8 – 10 ใบ

13. การปลูก/สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูก

- ฤดูกาลเพาะปลูก ปลูกได้ทุกฤดูกาล
- การเตรียมดิน ควรแยกแปลงที่มีร่องระบายน้ำได้ดี ขนาดแปลงกว้าง 1 เมตร เว้นทางเดิน หรือร่องระบายน้ำ 50 เซนติเมตร ผสมดินกับปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอก และทรายคลุกเคล้าให้เข้ากัน เพื่อประโยชน์ในการระบายน้ำได้ดี
- วิธีการปลูก เมื่อเตรียมแปลงเรียบร้อยแล้ว ให้แยกหน่อลงปลูก ควรปลูกห่าง 30 เซนติเมตร ระหว่างแถว 50 เซนติเมตร ควรปักไม้พุงต้นกลบดินให้แน่น แล้วพรางแสงด้วยสแลนพลาสติก หรือทำร่มด้วยใบมะพร้าว และรดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ

14. การปฏิบัติดูแลรักษา

- การให้ปุ๋ย ควรให้ปุ๋ยหลังจากปลูก 3 เดือน จะให้ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยวิทยาศาสตร์ สูตร 15-15-15 ประมาณ 1 ช้อนโต๊ะ ต่อ 1 ต้นพร้อมกับการพรวนดินและกำจัดวัชพืช
- การให้น้ำ ว่านหางจระเข้ไม่ชอบน้ำมากจนเกินไป แต่ต้องชุ่มชื้นอยู่เสมอ ฤดูฝนสามารถปล่อยตามธรรมชาติก็ได้
- การกำจัดวัชพืช ควรทำพร้อมกับการพรวนดินและใส่ปุ๋ย

- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู ว่านหางจระเข้จะเป็นโรคเน่า และเชื้อราบ่อยมาก ควรฉีดยาป้องกันเชื้อรา จำพวก ออโรไซด์ เดือนละ 1 ครั้ง หรือใช้สารชีวภาพฉีดพ่นเดือนละ 1 ครั้ง

15. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

- ฤดูกาลการเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวได้ทุกฤดูกาล
- วิธีการเก็บเกี่ยว เมื่อว่านหางจระเข้โตได้เต็มที่แล้ว อายุประมาณ 10 – 12 เดือน จะตัดใบแก่ที่ร่วง 2 – 3 ใบ ของแต่ละต้น ส่งจำหน่ายต่อไป
- การแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว ไม่มีการแปรรูป จะส่งจำหน่ายว่านหางจระเข้สด
- การบรรจุและการเก็บรักษา ควรบรรจุใส่ถุงมัดปากแล้วแช่เย็นในตู้เย็น ในระดับอุณหภูมิแช่ผัก จะอยู่ได้ 1 – 2 สัปดาห์

16. การจำหน่าย

ว่านหางจระเข้สด ราคา กิโลกรัมละ 15-20 บาท

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข